

Uitkomsten controle en overige informatie 2018

Rapportage aan Provinciale Staten

Provincie Zeeland | 16 april 2019

Ernst & Young Accountants LLP
Prof.Dr.Dorgelolaan 12
5613 AM Eindhoven, Netherlands
Postbus 455
5600 AL Eindhoven, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 48 00
ey.com

Provinciale Staten van de
Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Eindhoven, 16 april 2019

REQ3346245/av

Uitkomsten controle en overige informatie 2018

Geachte leden van Provinciale Staten,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2018 van de Provincie Zeeland. In het hoofdstuk Kernpunten uit onze rapportage vindt u een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten.

In de paragraaf Onze analyse van het resultaat 2018 van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole geven wij onze mening over de kwaliteit van het resultaat en significante transacties en/of ongebruikelijke mutaties op de balans of resultaatrekening.

De paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole biedt informatie over de gesignaleerde kernpunten van de controle en overige punten.

In de paragrafen daarna gaan we in op onze onafhankelijkheid en op onze conclusie met betrekking tot het jaarverslag.

De bijlagen bevatten informatie over onze werkwijze, de reikwijdte van de accountantscontrole en de inzet van deskundigen, de communicatie met u en het management, de kwaliteit van de interne beheersorganisatie en controleverschillen.

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig. In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog met u als lid van de Auditcommissie en Provinciale Staten. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de corporate governance als geheel.

Het concept van dit verslag is d.d. 10 en 16 april jl. besproken met Gedeputeerde Staten, een afvaardiging van de directie en de afdeling financiën en control.

Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.H. de Hair RA
Externe accountant

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- ▶ Onze analyse van het resultaat 2018
- ▶ Onze analyse van de financiële positie 2018
- ▶ Onze analyse van de gehanteerde grondslagen
- ▶ Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Kwaliteit beheersorganisatie

- ▶ Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override
- ▶ Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's
- ▶ Bevindingen interne beheersing
- ▶ Automatisering

Rechtmatigheidsbeheer

4

Bijlagen

- ▶ Controleaanpak
- ▶ Jaarverslag
- ▶ Onafhankelijkheid
- ▶ Verklaring van verantwoordelijkheden
- ▶ Controleverschillen
- ▶ SiSa-bijlage

6

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 44

22

26

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Oordeel ten aanzien van getrouwheid	Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de provincie Zeeland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva per 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
Oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder de provinciale verordeningen.
Ongecorrigeerde controleverschillen	Ten aanzien van de rechtmatigheid resteren in de jaarrekening 2018 voor een bedrag van € 1,3 miljoen aan ongecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot de financiële rechtmatigheid als gevolg van onrechtmatige inkopen. Dit betreffen onrechtmatige inkoopdossiers uit 2017 of eerder (er is geen sprake nieuwe onrechtmatige contracten in 2018). Ten aanzien van de getrouwheid resteren, na doorvoering van de correcties, geen controleverschillen. In ons rechtmatigheidsoordeel hebben we deze ongecorrigeerde controleverschillen meegewogen. Deze fouten blijven echter beneden onze controletolerantie, zodat onze verklaring goedkeurend is.
Oordeel ten aanzien van de WNT-verantwoording	<p>Wij hebben de in de jaarrekening opgenomen WNT-verantwoording van de provincie Zeeland gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.</p> <p>In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.</p>
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	<p>Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2018.</p> <p>Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de overige specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.</p>

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Het jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	<p>Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het BBV is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de provincie en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat.</p> <p>Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de provinciewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.</p>
Financiële positie/kwaliteit van het resultaat	De Provincie Zeeland kent een totale vermogenspositie van € 146,0 miljoen en een solvabiliteit van 35,0%. Van het totale vermogen wordt € 14,2 miljoen aangehouden als algemene reserve. Deze risicobuffer is ten opzichte van voorgaand jaar, als gevolg van het positieve resultaat over 2017, sterk gestegen (€ 9,8 miljoen). Het jaar 2018 kent een gerealiseerd positief resultaat van € 8,2 miljoen (na bestemming) ten opzichte van een sluitend begroot resultaat.
Procesverloop	<p>De controle betrof een intensief traject dat wij op een adequate wijze hebben kunnen afronden. Wij constateren dat de organisatie ten opzichte van voorgaand jaar zichtbaar een eerste verbeterslag heeft doorgevoerd ten aanzien van haar analyses en onderbouwingen, welke ten grondslag liggen aan het jaarrekeningdossier. Ook heeft de aanlevering vanuit derden (zoals bijvoorbeeld gecontroleerde cijfers van Van Citters Beheer B.V.) in overeenstemming met de planning plaatsgevonden. Wel blijven wij aandacht vragen voor de review van de overlopende balansposten, alsmede de juiste afgrenzing van lasten en baten in het kader van de planning-en-controlcyclus (jaarrekening en tussentijdse rapportages). In dit verslag gaan wij nader in op onze bevindingen.</p> <p>Aanvullend merken wij op dat wij ten tijde van de controle diverse bevindingen hebben geconstateerd. Waar mogelijk zijn deze controleverschillen gecorrigeerd in de jaarrekening. In de bijlagen is een overzicht van de gecorrigeerde verschillen opgenomen.</p>
Belangrijkste bevindingen	<p>De belangrijkste aandachtsgebieden binnen onze controle zien toe op de volgende zaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Stelselwijziging subsidieelasten ▶ Beheersing voorziening sanering Thermphos ▶ Financieel afsluitproces (in het bijzonder in relatie tot afgrenzing van overlopende (balans)posten) ▶ Beheersing inkooprechtmatigheid <p>In dit verslag gaan wij nader in op deze aandachtsgebieden.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2018

Voordelig resultaat van € 8,2 miljoen nader besproken

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na begrote mutaties in reserves) over het jaar 2018 bedraagt € 8,2 miljoen voordelig (2017: € 10,3 miljoen voordelig) ten opzichte van een begroot resultaat van € nihil.

Het resultaat over 2018 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Resultaat 2018 ten opzichte van de gewijzigde begroting			
Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting 2018	Realisatie 2018	Afwijking
Totale lasten	227.614	218.592	(9.022)
Totale baten	225.053	226.896	(1.843)
Totaal saldo van baten en lasten	2.561	(8.304)	(10.865)
Mutaties in reserve	(2.561)	65	2.626
Gerealiseerd resultaat	0	(8.239)	(8.239)

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2018 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de afwijkingen welke tot het rekeningresultaat van € 8,2 miljoen voordelig leiden. We constateren dat dit resultaat grotendeels wordt veroorzaakt door eenmalige boekwinsten op verkoop van grond, onderbestedingen op investeringen en programma's en voordelige afwikkelingen van subsidietrajecten.

Kwaliteit van het resultaat

De belangrijkste en meest opvallende posten, welke leiden tot het voordelig resultaat van € 8,2 miljoen kunnen als volgt worden weergegeven:

Omschrijving afwijking	Voordelig	Nadelig
Bedragen x € 1 miljoen	€	€
Resultaat grondbank (natuur en algemeen)	3,0	
Diverse meevallers op programma's	0,2	
Vertraging uitgaven	6,6	
Lagere subsidies/bijstellingen	1,1	
Overige afwijkingen		0,1
Lagere onttrekkingen uit reserves		2,6
Totaal	10,9	2,7
Gerealiseerd resultaat	8,2	

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening analyseert de provincie het ontstaan van dit resultaat. De afwijking ten aanzien van de gerealiseerde lasten ten opzichte van de begroting bedraagt 4% en laat ten opzichte van vorig jaar een verbetering zien (2017 bedroeg de afwijking 9%).

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

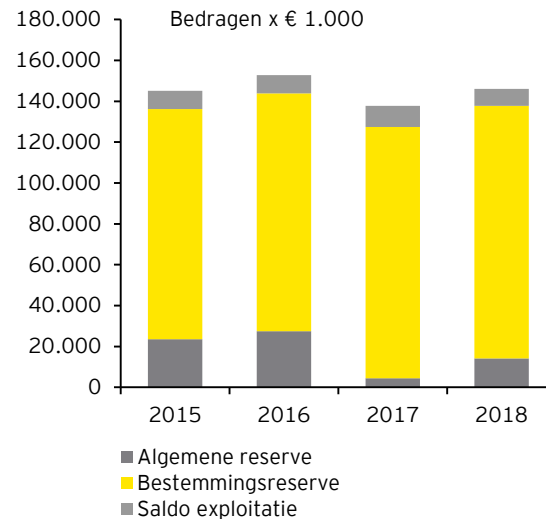
Onze analyse van de financiële positie 2018

Analyse van de financiële positie

Eigen vermogen neemt toe

De algemene reserve - die onder druk stond vanwege de kosten samenhangend met de sanering van Thermphos - is in 2018 toegenomen met € 9,8 miljoen als gevolg van het positieve rekeningresultaat over 2017, welke is toegevoegd aan de algemene reserve.

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2018 € 146,0 miljoen en heeft zich vanaf 2015 als volgt ontwikkeld.

Van de totale reserves ter hoogte van € 137,7 miljoen is € 14,2 miljoen opgenomen als algemene vrije reserve.

Per saldo is gedurende 2018 € 64.000 toegevoegd aan de reserves. Deze toevoeging (ten laste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 8,3 miljoen positief) het gerealiseerde resultaat van € 8,2 miljoen positief.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2018

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het jaarverslag is de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing” opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2018 is gevoerd.

Beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarrekening 2018 wordt ten aanzien van de beschikbare weerstandscapaciteit onderscheid gemaakt in de incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve en de vrije ruimte in de bestemmingsreserves. De structurele weerstandscapaciteit van de Provincie Zeeland bestaat uit de ruimte binnen de meerjarenbegroting en de onbenutte belastingcapaciteit van de opcenten motorrijtuigenbelasting. In totaliteit becijfert u de weerstandscapaciteit (risicobuffer) op € 43,3 miljoen.

Minimaal benodigde weerstandscapaciteit € 9,7 miljoen

Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is door de provincie een risico-inventarisatie uitgevoerd. Uit deze risico-inventarisatie komt voort dat de risico's € 9,7 miljoen (2017: € 10,1 miljoen) bedragen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de belangrijkste risico's opgenomen, waarbij de belangrijkste risico's gelegen zijn in de dossiers Thermphos, Perkpolder en Waterdunen. De daling van de risico's ten opzichte van voorgaand jaar is met name gelegen in de afname van de risico's rondom de Rijksbijdrage inzake Sloeweg fase 1, daar deze in 2018 is gerealiseerd.

Op basis van de onderkende risico's en bijbehorende weerstandscapaciteit bedraagt het ratio weerstandsvermogen 4,5 (2017: 2,3) ten opzichte van een norm van 1,5. Daarnaast is de omvang van de algemene reserve hoger dan de geïdentificeerde risico's (ratio 1,5 ten opzichte van de norm 1,0). Hierdoor concludeert het management dat de beschikbare (incidentele) weerstandscapaciteit van de Provincie Zeeland - op basis van de berekende financiële risico's - toereikend is om de geïdentificeerde risico's op te kunnen vangen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2018

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft voldoende inzicht

Wij zijn van mening dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een goed inzicht geeft in het beleid van de Provincie Zeeland ten aanzien van het weerstandsvermogen, de risico's waar uw provincie mee kan worden geconfronteerd. Tevens wordt inzicht gegeven in de beschikbare middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) om de risico's af te dekken, indien de risico's op grond van het beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen niet op andere wijze kunnen worden opgevangen. Wel merken we op dat de provincie de paragraaf kan verbeteren door meer inzicht te geven hoe de belangrijkste risico's worden beheerst.

Financiering

De Provincie Zeeland vult haar financieringsbehoefte in met kortlopende geldleningen. Per jaareinde 2018 bedroegen de opgenomen kortlopende geldleningen € 117 miljoen (2017: € 110 miljoen). Het renterisico op € 94,4 miljoen van deze leningen is afgedekt door middel van een rentederivaat. Dit houdt feitelijk in dat de kortlopende variabele rente op deze leningen tot en met 2029 is omgezet in een vaste rente ter hoogte van 2,34%. De marktwaarde van het derivaat is, gezien de lage marktrente, fors negatief (€ 11,4 miljoen). Zolang de provincie gebruik blijft maken van de renteswap tot het einde van de looptijd heeft deze negatieve marktwaarde geen directe financiële gevolgen. De door het derivaat verhoogde rentedruk is opgenomen in uw jaarlijks begrote rentelasten. Wij constateren dat het derivaat toereikend is toegelicht in uw jaarrekening.

Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering van de jaarrekening 2018.

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat Provincie Zeeland zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf Financiering dan wel in de toelichting op de balans. Voor wat betreft het kasgeldlimiet constateren wij op basis van de paragraaf financiering dat de norm in drie kwartalen (1, 3, 4) is overschreden. Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet overschrijdt, dan dient de provincie de drie kwartaalrapportages toe te zenden aan de toezichthouder, met daarbij een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet. Daar geen sprake is van een overschrijding van drie achtereenvolgende kwartalen, is hier voor de provincie vooralsnog geen sprake van.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door Gedeputeerde Staten gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de provinciewet en het BBV is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd. Voor wat betreft het jaarverslag merken wij op dat een eerste verbeterlag ten opzichte van vorig jaar zichtbaar is, maar nog verder aan kwaliteit kan winnen door een concreter beeld te schetsen van de gerealiseerde doelen. Dit vergt een duidelijk kader van Provinciale Staten, waarbij wij u adviseren om aan de voorkant (begroting) te komen tot concrete en meetbare indicatoren.

Eerste toepassing of stelselwijziging

Gedeputeerde Staten heeft in de jaarrekening 2018 een vrijwillige stelselwijziging doorgevoerd ten aanzien van subsidies. Tot en met de jaarrekening 2017 was sprake van een stelsel waarbij de subsidielasten verantwoord werden op basis van voortgang (realisatieprincipe). Teneinde het inzicht in het beklemd vermogen als gevolg van toegezegde subsidies beter inzichtelijk te maken is Gedeputeerde Staten in 2018 overgegaan naar het verplichtingenstelsel. Bij dit stelsel wordt - ten aanzien van investeringssubsidies - de volledige last genomen op het moment dat de feitelijke verplichting wordt aangegaan (moment verstrekken subsidietoekenning). Op pagina 11-13 gaan wij nader in op deze stelselwijziging.

Materiële alternatieve verwerkingswijzen

Gedeputeerde Staten heeft in de jaarrekening 2018 de voorschriften van het BBV gevolgd. Dit betekent dat geen materiële alternatieve verwerkingswijzen zijn gehanteerd. Wij verwijzen naar onze bevindingen in het hoofdstuk Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle voor de belangrijkste onderwerpen in onze controle.

Significante schattingsposten

Voor een nadere toelichting op onze werkzaamheden ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de Provincie Zeeland, verwijzen wij naar de paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van dit hoofdstuk.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Handreiking verantwoord van subsidies

Impact op wijze waarop subsidies zijn verantwoord in de jaarrekening

Op 21 januari 2019 heeft de Commissie BBV een Handreiking "Verantwoord van subsidies" gepubliceerd. Deze handreiking is een reactie vanuit de Commissie op de vele vragen rondom de verantwoording van subsidies en voorschotten op subsidies. In de handreiking gaat men in op de vraag wanneer de subsidie als last bij de subsidiegever en als bate bij de subsidieontvanger dient verantwoord te worden.

In de handreiking wordt de verwerkingswijze per type subsidieverstrekking beschreven, waarbij de Commissie - bij voorwaardelijke subsidieverstrekingen (exploitatie- en investeringssubsidies) - duidelijk aangeeft dat de subsidielast op basis van toerekening verantwoord dient te worden. De subsidielast dient daarmee feitelijk verantwoord te worden in het jaar waarin de subsidieontvanger de prestatie (waar de subsidie voor is verstrekt) levert en aan de voorwaarden invulling geeft.

De Commissie geeft in de handreiking aan dat deze verwerkingswijze uit de regelgeving van het BBV volgt en geen nieuwe of nadere regels bevat. Wel onderkent de Commissie dat in de uitvoering de regels door decentrale overheden anders zijn geïnterpreteerd.

In ons accountantsverslag 2017 hebben wij het college geadviseerd om de grondslagen voor de lastneming van subsidies eenduidig te laten vaststellen. In 2018 heeft uw organisatie de subsidielasten, na toepassing van de vrijwillige stelselwijziging, verantwoord op basis van het voorzichtigheidsprincipe. Hierbij wordt de subsidielast geheel verantwoord op het moment dat de verplichting aangegaan wordt. Een voordeel van dit stelsel is dat Provinciale Staten een goed inzicht heeft het beklemd vermogen uit hoofde van reeds verstrekte subsidies. Wij constateren echter dat deze verwerkingswijze niet in overeenstemming is met de door de Commissie in januari 2019 voorgeschreven verwerkingswijze.

Voor uw provincie ontstaat de bijzondere situatie dat u in het kalenderjaar 2018 een stelselwijziging toepast naar een stelsel dat vanaf 2019 niet meer is toegestaan. Wij constateren dat er in IPO-verband kritische vragen zijn gesteld aan de commissie over deze gepubliceerde handreiking en de beperking in verwerkingsmogelijkheid die zij oplegt. De handreiking heeft in 2019 een grote impact op de jaarrekening van veel decentrale overheden, met name provincies. Wij constateren dat de door u vanaf 2018 gehanteerde verwerkingswijze tot op dit moment een gangbaar model is dat door de meeste provincies reeds meerdere jaren gehanteerd wordt voor de verwerking van subsidielasten.

Gezien de uitspraak van de Commissie BBV dat deze handreiking geen impact heeft op 2018 en in ieder geval vanaf 2019 toegepast dient te worden, kunnen wij instemmen met de verwerkingswijze in de jaarrekening 2018. Hierbij nemen wij in acht dat de stelselwijziging is verwerkt conform het besluit van Provinciale Staten d.d. 9 november 2018. Tevens is uw administratie 2018 niet langer ingericht op het realisatieprincipe, dus een wijziging naar realisatiebeginsel is niet eenvoudig te realiseren. Tot slot is een belangrijke overweging hierbij dat de huidige verwerkingswijze toereikend is toegelicht in de jaarrekening. Gezien de verwachte forse financiële impact op het vermogen (en de overlopende passiva) van een stelselwijziging naar het toerekeningbeginsel, hebben wij in onze controleverklaring een onverplicht toelichtende paragraaf opgenomen voor de benadrukking van een aangelegenheid. In deze paragraaf verwijzen wij naar de toelichting in de jaarrekening waarin staat op welke wijze de subsidielasten in de jaarrekening 2018 zijn verwerkt.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Stelselwijziging subsidies en verwerking subsidieelasten in de jaarrekening		
<p>Gedeputeerde Staten heeft in de jaarrekening 2018 een vrijwillige stelselwijziging doorgevoerd ten aanzien van subsidies. Tot en met de jaarrekening 2017 was sprake van een stelsel waarbij de subsidieelasten verantwoord werden op basis van voortgang (realisatieprincipe). Teneinde het inzicht in het beklemd vermogen als gevolg van toegezegde subsidies beter inzichtelijk te maken is Gedeputeerde Staten in 2018 overgaan naar het verplichtingenstelsel. Bij dit stelsel wordt - ten aanzien van investeringssubsidies - de volledige last genomen op het moment dat de feitelijke verplichting wordt aangegaan (moment verstrekken subsidietoekenning).</p> <p>Ter volledigheid merken wij op dat deze passage in samenhang moet worden gezien met de passage over de handreiking "Verantwoorden van subsidies" zoals opgenomen op de vorige pagina.</p> <p>In het kader van onze controle hebben wij - mede als gevolg van deze vrijwillige stelselwijziging - een verhoogd risico onderkend ten aanzien van de juiste afgrenzing van subsidieelasten in overeenstemming met het nieuwe stelsel.</p>	<p>Wij hanteren een volledig gegevensgerichte controle. Ten aanzien van de vrijwillige stelselwijziging en de juistheid van subsidieafgrenzing hebben wij de volgende controlewerkzaamheden verricht:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ cijferbeoordeling; ▶ controle op juiste en volledige doorvoering van vrijwillige stelselwijziging inclusief tekstuele toelichting en grondslagen in de jaarrekening; ▶ detailcontroles op subsidieelasten; ▶ detailcontroles op de balanspost subsidieverplichting (overlopende passiva); ▶ voortgezette controle op basis van de crediteurenmutaties in 2019 ter vaststelling van de juiste afgrenzing; ▶ beoordelen notulen met specifieke aandacht voor de volledigheid van verantwoorde subsidieelast; ▶ kennis genomen van de werkzaamheden, bevindingen en conclusies van de uitgevoerde controles door afdeling financiën en control. 	<p>Wij hebben de volgende observaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ de vrijwillige stelselwijziging is in overeenstemming met het BBV op juiste wijze verwerkt in de jaarrekening; ▶ door de organisatie zijn intensieve controles uitgevoerd ten aanzien van subsidieelasten. De wijziging van het stelsel brengt namelijk met zich mee dat de toerekening van de subsidieelasten op een andere wijze plaatsvindt (voorzichtigheidsprincipe); ▶ de boekingsystematiek is complex van aard waardoor de koppeling tussen de financiële administratie en onderliggende beschikking niet eenduidig vast te stellen is. <p>Wij adviseren u te onderzoeken of de boekingsystematiek (of omschrijving) kan worden aangepast zodat vanuit de financiële administratie beter inzichtelijk is welke boeking bij welke subsidietoekenning horen.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Stelselwijziging subsidies en verwerking subsidiebelastingen in de jaarrekening		
		<p>Additioneel merken wij op dat indien de commissie BBV vasthoudt aan haar handreiking, dan is een stelselwijziging "terug" naar toerekeningsbeginsel vanaf 2019 verplicht.</p> <p>Wij constateren dat een stelselwijziging naar het toerekeningsbeginsel een complexe en omvangrijke transitie betreft en daarnaast een ingrijpende impact heeft op de bedrijfsvoering. Wij adviseren Gedeputeerde Staten om de ontwikkelingen te blijven volgen en tijdig te anticiperen op de consequenties die hier uit voortvloeien.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Waardering kapitaalverstrekkingen Investeringsfonds Zeeland		
<p>In 2018 is het Investeringsfonds Zeeland (IFZ) opgericht. De provincie Zeeland draagt, op basis van de afspraken zoals overeengekomen in de bestuursovereenkomst "Zeeland in Stroomversnelling" in totaal € 4,0 miljoen bij (€ 3,0 miljoen kapitaalverstrekking en € 1,0 miljoen inbreng bestaand aandelenbelang ZPF I en ZPF II). De eerste tranche van de kapitaalverstrekking ter hoogte van € 1,25 miljoen is in 2018 voldaan.</p> <p>Het kapitaalbelang in IFZ wordt op de balans geactiveerd en betreft voor wat betreft de waardering een schattingspost. De omvang (en gevoeligheid) van deze schattingspost zal in de komende jaren toenemen, waarmee de controle van de waardering vanuit uw organisatie een hoge prioriteit dient te krijgen. De tijdige beschikbaarheid van gedegen financiële analyses - ter onderbouwing van de waardering van de kapitaalbelangen - zijn hiervoor cruciaal.</p>	<p>Ter controle op de juiste waardering hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ cijferbeoordeling; ▶ controle juistheid en rechtmatigheid van de kapitaalstorting in 2018 van € 1,25 miljoen aan de hand van onderliggende overeenkomst, besluit en bankafschrift; ▶ ter controle van de waardering van de kapitaalverstrekkingen in de jaarrekening 2018 hebben wij vastgesteld dat de middelen nog niet zijn (door)verstrekkt ultimo 2018 door IFZ aan onderliggende participaties. 	<p>Wij hebben de volgende observaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ de kapitaalstorting (tranche 2018) heeft rechtmatig plaatsgevonden in overeenstemming met de bestuursovereenkomst "Zeeland in Stroomversnelling"; ▶ het door de provincie Zeeland gestorte kapitaal is door IFZ nog niet (door)verstrekkt (ultimo 2018 is dit bedrag nog als liquide middelen beschikbaar); ▶ het geactiveerde kapitaalbelang in IFZ staat juist verantwoord in de jaarrekening 2018. <p>In komende jaren neemt de omvang van deze post, alsmede de schattingsonzekerheden toe. Wij achten het van belang een gedegen beheersing in te richten, waarbij de juiste waardering van de kapitaalverstrekking aan IFZ periodiek wordt getoetst. De tijdige beschikbaarheid van gedegen financiële analyses - ter onderbouwing van de waardering van de kapitaalbelangen - zijn hiervoor cruciaal. Wij adviseren u om de monitoring te laten aansluiten op de planning-en-controlcyclus van de provincie.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Verantwoording middelen Regio Envelop		
<p>De Provincie Zeeland verkrijgt - los van de uitkering provinciefonds - diverse inkomende subsidies. Een omvangrijke inkomende subsidie betreft de middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld in het kader van de regio Envelop.</p> <p>Gedeputeerde Staten en het Rijk hebben in 2018 het convenant "Regio Deal Zeeland" afgesloten. Op basis van de gemaakte afspraken ontvangt de provincie Zeeland maximaal € 35,0 miljoen, welke in tranches in de jaren 2018 tot en met 2021 worden uitgekeerd door middel van decentralisatie-uitkeringen. Om aanspraak te kunnen maken op de volledige bijdrage is een co-financiering vanuit de regio Zeeland van minimaal € 35 miljoen vereist.</p> <p>De eerste tranche (2018) van de "Regio Deal Zeeland" ter hoogte van € 13,2 miljoen is volledig ontvangen en als bate verantwoord in de jaarrekening 2018.</p>	<p>Wij hanteren een volledig gegevensgerichte controle. Ter controle op de juiste afgrenzing van de baten inkomende gelden hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ cijferbeoordeling; ▶ inspectie van het convenant en de gemaakte afspraken tussen de Provincie Zeeland en het Rijk; ▶ Inspectie van nadere afstemmingen met het ministerie over juiste interpretatie van de gemaakte afspraken, ter wegneming van de onduidelijkheden in de formulering in het convenant; ▶ controle op juistheid verwerking van de tranche 2018 in de financiële administratie en jaarrekening van de Provincie Zeeland. 	<p>Wij hebben de volgende observaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ de afspraken die zijn opgenomen in het convenant zijn voor meerdere interpretaties vatbaar; ▶ nadere afstemming met het ministerie heeft ertoe geleid dat deze onduidelijkheden zijn weggenomen; ▶ de eerste tranche van € 13,2 miljoen is juist (en volledig) verantwoord in de jaarrekening 2018. <p>Wij adviseren Gedeputeerde Staten om de voortgang van verstrekte subsidies inzake de "Regio Deal Zeeland" te blijven monitoren en toezicht te blijven houden op naleving van de gemaakte afspraken tussen het Rijk en de Provincie Zeeland.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Toereikendheid voorziening sanering Thermphos		
<p>Een belangrijke post in de provinciale jaarrekening betreft de voorziening Thermphos ter hoogte van € 22,4 miljoen (31 december 2017: € 38 miljoen). Deze voorziening is bestemd om de kosten voor de sanering en het beheer van de voormalige fosforfabriek door de hiervoor opgerichte entiteit Van Citters Beheer B.V. (VCB) te financieren. Dit overeenkomstig de gemaakte afspraken in de financiële- en samenwerkingsovereenkomst met het Rijk en de N.V. Zeeland Seaports.</p> <p>Het afgelopen jaar is een belangrijk jaar geweest inzake de sanering van het voormalige Thermphos-terrein. Er is een van belang zijnde voortgang geboekt in de saneringswerkzaamheden, waardoor eveneens een beter en gedetailleerder inzicht is verkregen in de inschattingen rondom de nog te maken saneringskosten en de risico's en onzekerheden die hiermee samenhangen. De voorziening daalt als gevolg van de uitgevoerde sanering in 2018.</p> <p>De risico's ten aanzien van de saneringsvoorziening zijn nog altijd groot van omvang, maar wel afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.</p>	<p>Wij hanteren een volledig gegevensgerichte controleaanpak. Ter controle op de juistheid en volledigheid van de voorziening Thermphos hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ cijferbeoordeling; ▶ aansluiting gemaakt tussen de jaarrekening 2018 VCB (voorzien van controleverklaring) en de jaarrekening van de provincie; ▶ collegiale reviewwerkzaamheden in overeenstemming met onze beroepsregels, met als doelstelling vast te stellen dat wij gerechtvaardigd kunnen steunen op de rapportage, bevindingen en conclusies van de accountant van VCB; ▶ controle op de juiste en volledige toelichting in de jaarrekening van de onzekerheden en risico's die gerelateerd zijn aan deze voorziening; ▶ kennismaken van de kwartaalrapportages van VCB. 	<p>Wij hebben de volgende observaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ de voorziening Thermphos is juist en volledig verantwoord in de jaarrekening; ▶ de onzekerheden en risico's gerelateerd aan de voorziening Thermphos zijn adequaat toegelicht in de jaarrekening. <p>Wel merken we op dat gezien de uniciteit en complexiteit van de sanering de financiële inschatting van de te maken kosten aan een verhoogd schattingsrisico onderhevig is. Deze schattingsonzekerheid is divers en toereikend toegelicht in de jaarrekening van de Provincie vanaf pagina 194. Wij adviseren Provinciale Staten kennis te nemen van de beschreven onzekerheden.</p> <p>Ten aanzien van de beheersing van deze omvangrijkste kostenpost adviseren wij Gedeputeerde Staten om aandacht te blijven houden voor de structurele en zichtbare monitoring van de processen en voortgang bij VCB. Dit mede aan de hand van de kwartaalrapportages.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Financieel afsluitproces: juistheid afgrenzing		
<p>In voorgaand jaar hebben wij meerdere controleverschillen geconstateerd als gevolg van de effecten van een jaarafsluiting en de verwerking van de financiële transacties. De juiste afgrenzing financiële transacties (baten- en lastenstelsel) in het kader van de (jaar)afsluiting is daarmee een belangrijk aandachtspunt in onze controle.</p>	<p>Wij hebben gegevensgericht de juiste afgrenzing van financiële transacties (waaronder overlopende balansposten, alsmede van de baten en lasten) in de jaarrekening gecontroleerd. Onze controleaanpak omvat onder andere meer de volgende werkzaamheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ cijferbeoordelingen; ▶ detailcontroles, met daarbij specifieke aandacht voor de juiste afgrenzing; ▶ voortgezette controle, waarbij wij boekingen uit het volgende boekjaar hebben gecontroleerd in het kader van de juiste afgrenzing; ▶ doornemen van notulen van vergaderingen van PS en GS (tot en met datum van afgifte van de controleverklaring), met daarbij specifieke aandacht voor juiste afgrenzing en gebeurtenissen na balansdatum; ▶ doornemen van management rapportages (tot en met datum van afgifte controleverklaring), met daarbij specifieke aandacht voor juistheid afgrenzing en gebeurtenissen na balansdatum. 	<p>Wij constateren dat de organisatie ten opzichte van voorgaand jaar een zichtbare eerste verbetering heeft doorgevoerd ten aanzien van de kwaliteit van haar analyses en onderbouwingen, welke ten grondslag liggen aan het jaarrekeningdossier. Ondanks deze verbetering hebben wij enkele bevindingen geconstateerd als gevolg van onjuiste afgrenzing (deze bevindingen zijn - met uitzondering van de laatste bevinding - gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ decentralisatie-uitkering, welke ten onrechte is verantwoord in de overlopende passiva (€ 800.000); ▶ afrekening openbaar vervoer 2016/2017 onjuist verantwoord (€ 417.000); ▶ investeringen in de materiële vaste activa ten onrechte niet geactiveerd (€ 260.000); ▶ inkomende (onderhouds)subsidies die ten onrechte verantwoord worden op basis van het kasstelsel (€ 224.000); ▶ een toegezegde bijdrage aan het project Spoorproject Goes was niet volledig verantwoord (€ 1,5 miljoen); ▶ een subsidie in het kader van NPW is onvolledig verantwoord in 2018 (€ 204.000). <p>Wij vragen de aandacht van Gedeputeerde Staten verdere verbetering aan te brengen in het financiële afsluitproces om dergelijke controleverschillen in de toekomst te voorkomen.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Voorziening voortvloeiend uit een contract		
<p>De Provincie Zeeland gaat inherent aan haar bedrijfsvoering diverse (contractuele) verplichtingen aan met derden. In het kader van de jaarrekening dient het management te analyseren in welke mate (contractuele) verplichtingen al dan niet verantwoord/toegelicht dienen te worden in de jaarrekening.</p>	<p>Onze controle is gegevensgericht van aard en gericht op de volledigheid (en juistheid) van de verantwoorde verplichtingen en toelichtingen. Dit doen wij onder meer door middel van een combinatie van de volgende controletechnieken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ inlichtingen inwinnen bij het management; ▶ Inlichtingen inwinnen bij interne en externe advocaat over lopende procedures; ▶ beoordelen van notulen met specifieke aandacht voor verplichtingen, welke door de provincie worden aangegeven; ▶ detailcontroles ten aanzien van in de jaarrekening opgenomen verplichtingen en voorzieningen; ▶ voortgezette controle op basis van de crediteurenmutaties in 2019 ter vaststelling van de volledigheid en juistheid van de opgenomen verplichtingen; ▶ inspectie van overige relevante documentatie welke wij gedurende controlewerkzaamheden verzamelen; ▶ opvragen van een specifieke bevestiging van het management. 	<p>Wij hebben de volgende observaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ in de definitieve jaarrekening zijn verplichtingen op adequate wijze verantwoord dan wel toegelicht. <p>Op basis van onze controle hebben wij één controleverschil geconstateerd, welke is gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening. Het controleverschil betrof een getroffen voorziening voor een contractuele verplichting waarvan de omvang - gegeven het feit dat de afspraken in het contract voor meerdere interpretaties vatbaar is - op dit moment niet betrouwbaar is in te schatten. Aangezien geen betrouwbare inschatting kan worden gemaakt is het niet toegestaan om een voorziening te treffen overeenkomstig het BBV.</p> <p>Wij constateren dat deze onzekerheid toereikend is toegelicht in de definitieve jaarrekening op pagina 197.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Voorziening APPA		
<p>De Provincie Zeeland heeft de pensioenen voor voormalige bestuurders afgedekt door middel van een voorziening. Dit betreft de verplichting voor de (oud) leden van Gedeputeerde Staten, welke nog niet met pensioen zijn. De pensioenen van gepensioneerde GS-leden worden vanuit de lopende begroting bekostigd.</p> <p>Hoewel deze systematiek toegestaan is binnen de verslaggevingsregels, loopt de provincie het risico dat bij eenmalige afkoop of bij invulling van de plannen om het pensioenbeheer over te dragen naar het ABP voor eenmalige lasten te komen. Op basis van de opgave van een externe specialist zou een aanvullende toevoeging aan de voorziening € 3,7 miljoen noodzakelijk zijn.</p>	<p>Wij hanteren een volledig gegevensgerichte controle. Ter controle op de juistheid en volledigheid van de voorziening APPA, alsmede op de niet in de balans opgenomen verplichting voor reeds ingegane pensioenen hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ cijferbeoordeling; ▶ vastgesteld dat de output van de calculatie van externe specialist aansluiten met de financiële administratie (toekomstige pensioenen) danwel de niet uit de balans blijkenende verplichtingen (reeds ingegane pensioenen); ▶ controle van de juistheid van de - door de externe specialist - in de calculatie gebruikte parameters; ▶ controle van de onafhankelijkheid, deskundigheid en objectiviteit van de externe specialist, om vast te stellen dat wij gerechtvaardigd kunnen steunen op de calculatie van de externe specialist. 	<p>Wij hebben de volgende observaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ de APPA voorziening is - voor wat betreft voormalige bestuurders - volledig (en juist) verantwoord in de jaarrekening 2018; ▶ de verplichting voor reeds ingegane pensioenen van voormalige bestuurders juist en volledig is toegelicht in de niet uit de balans blijkenende verplichtingen. <p>Wij adviseren u om ook voor de gepensioneerde GS-leden een voorziening te vormen. Op deze wijze ontlast u de toekomstige begroting en geeft u een beter inzicht in de verplichting, welke reeds in het verleden is ontstaan.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Beschrijving van kernpunt van de controle	Aanpak	Belangrijkste observaties
Naleving Europese aanbestedingsregels en provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid		
<p>Het naleven van de relatief complexe aanbestedingswetgeving is een verhoogd aandachtsgebied in onze controle.</p> <p>Zoals reeds gerapporteerd in onze boardletter 2018 constateren wij dat er op dit moment nog onvoldoende waarborgen aanwezig zijn om vanuit een effectief contractbeheer te borgen dat inkopen op een rechtmatige wijze tot stand komen.</p>	<p>We hanteren een volledig gegevensgerichte controleaanpak, waarbij wij - op basis van een spendanalyse over 2018 - vaststellen in welke mate inkopen in 2018 al dan niet rechtmatig hebben plaatsgevonden.</p>	<p>Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden blijkt dat van de totale inkopen ten aanzien van goederen en diensten een totaalbedrag van € 1,3 miljoen niet volgens de Europese aanbestedingsrichtlijnen is aanbesteed en daarmee financieel onrechtmatig is. Dit betreffen een viertal inkoopdossiers.</p> <p>Wij merken op dat deze inkoopdossiers doorlopende afnamecontracten vanuit voorgaande jaren betreffen en geen nieuwe inkoopcontracten afgesloten in 2018. Wij hebben vastgesteld dat de organisatie - ten aanzien van deze vier onrechtmatige contracten - nieuwe aanbestedingen heeft opgestart teneinde de voortzetting te beëindigen. Hiermee reageert uw organisatie adequaat op de bevindingen.</p> <p>Wij adviseren het College van Gedeputeerde Staten maatregelen te treffen om de rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen preventief te waarborgen.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Wet Normering Topinkomens (WNT)	SiSa
<p>Toelichting op de WNT in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen</p>	<p>Geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage</p>
<p>Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.</p> <p>In het kader van de jaarrekening 2018 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.</p> <p>In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.</p>	<p>Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2018. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is; ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is; ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is. <p>Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.</p> <p>De SiSa-bijlage dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.</p> <p>In de SiSa-bijlage bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.</p>

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

Fraude en de naleving van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij Provinciale Staten als bij het College van Gedeputeerde Staten. Het is van belang dat het college, onder toezicht van Provinciale Staten, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

In onze controle hebben wij aanvulling op onze werkzaamheden rondom de beheersomgeving, de procesrisico's en de specifieke aandachtgebieden vanuit wet- en regelgeving, ook aandacht besteed aan de volgende specifieke managementfrauderisico:

Gesignaleerde risico's	Interne beheersmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en bijbehorende bevindingen
Doorbreking van de beheersmaatregelen door het management bij de totstandkoming van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de Provincie.	Interne review van de uitgangspunten en aannames van schattingsposten in de jaarrekening door afdeling financiën en control.	Detailcontrole van de aannames en uitgangspunten ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de Provincie.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Indien van toepassing informeren wij Provinciale Staten over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin Provinciale Staten in staat is haar taken te vervullen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's

Corruptie- en omkopingsrisico's

Uw provincie maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw Provincie te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. De Provincie Zeeland beschikt deels over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

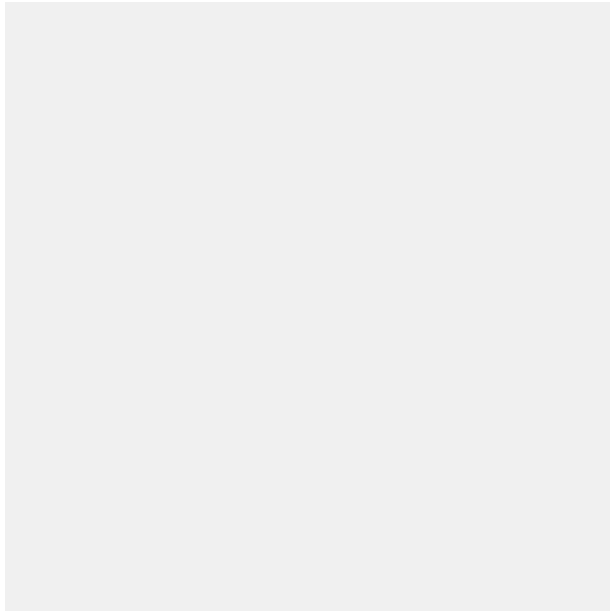
Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- ▶ Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn aanbesteed.
- ▶ Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de Provincie ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- ▶ Door middel van een steekproef vaststellen of aan alle grondaankopen en -verkoop door de Provincie een taxatie door een onafhankelijk taxateur ten grondslag ligt.
- ▶ Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit de bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2018 van uw provincie hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw provincie, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2018, uitgebracht aan Provinciale Staten op 13 oktober 2018, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2018 opgenomen. Wij constateren dat de Provincie Zeeland onze aanbevelingen en bevindingen voortvarend onderhanden heeft. De acties ten behoeve van de jaarrekening 2018 zijn tijdig opgelost. Wij zullen u in onze managementletter 2019 informeren over de opvolging van onze bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van onze tussentijdse controle 2019.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing

Automatisering

In onze managementletter 2018 d.d. 13 oktober 2018 hebben wij onze bevindingen opgenomen ten aanzien van automatisering. Wij verwijzen in deze rapportage dan ook naar deze managementletter.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Conversie naar nieuwe inrichting van het financieel systeem

De provincie heeft met ingang van 1 januari 2019 het nieuwe financiële systeem in gebruik genomen, waarbij de oude omgeving op dit moment nog vrij toegankelijk is. Naar wij begrijpen is de transitie in de basis adequaat verlopen. De organisatie heeft op basis van een conversieplan controlewerkzaamheden verricht teneinde de betrouwbaarheid van de gegevensoverdracht te waarborgen.

Wij zijn voornemens de uitgevoerde conversie (en werkzaamheden) voorafgaande aan onze tussentijdse controle in detail te toetsen. Onze conclusies en bevindingen rapporteren wij in de boardletter 2019.

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door Provinciale Staten geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma (X € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Programma 03 Natuur en platteland totaal € 746 (3,3%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	
Programma overhead totaal € 741 (2,9%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. Tevens is op pagina 184 van de jaarrekening de begrotingsrechtmatigheid door het college toegelicht. De overschrijding is toereikend toegelicht en is passend binnen het bestaande beleid en wordt gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw Staten voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2018. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Rechtmatigheidsbeheer

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door Provinciale Staten geautoriseerde kredieten. Wij hebben één overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten geconstateerd. Deze is gerelateerd aan het door ons geconstateerde controleverschil inzake het ten onrechte niet activeren van investeringen (€ 260.000). Deze uitgave was wel opgenomen in de begroting. Voorafgaand aan de vaststelling van de jaarstukken wordt Provinciale Staten gevraagd om deze kredietoverschrijding alsnog goed te keuren. Vooruitlopend op goedkeuring van Provinciale Staten hebben wij deze overschrijding niet als financieel onrechtmatig aangemerkt.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves conform het overzicht van baten en lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd.

Bedragen (€ 1.000)	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Afwijking
Dotaties	44.077	46.291	2.214
Onttrekkingen	46.638	46.227	411
Per saldo	(2.561)	64	2.625

Voor een nadere toelichting op de stortingen en onttrekkingen aan de reserves verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2018 op pagina 208 van de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de stortingen en onttrekkingen aan de reserves rechtmatig hebben plaatsgevonden. De overschrijding van de dotaties ten opzichte van de begroting is toe te wijzen aan het feit dat de boekwinsten op de verkoop van natuurgronden afgewikkeld worden op de bestemmingsreserve Natuur. De gerealiseerde boekwinsten lagen boven begroting en derhalve is er meer gedoteerd dan begroot. De onderschrijding van de onttrekkingen ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door lagere onderhoudskosten dan begroot. In overeenstemming met het besluit worden de gerealiseerde kosten onttrekken aan de onderhoudsreserve.

Rechtmatigheidsbeheer

Bevindingen ten aanzien van het voorwaardencriterium

Voor onze bevindingen ten aanzien van het voorwaardencriterium (waaronder de rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen) verwijzen wij naar de paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop gericht zijn om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw provincie heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag. Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de Provincie Zeeland betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

Bijlagen

Controleaanpak	30
Jaarverslag	36
Onafhankelijkheid	37
Verklaring van verantwoordelijkheden	40
Controleverschillen	42
SiSa-bijlage	44

Bijlage - Controleaanpak

Controleaanpak en -uitvoering

Controleaanpak en -uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met onze specialisten, andere accountants en de ingeschakelde experts.

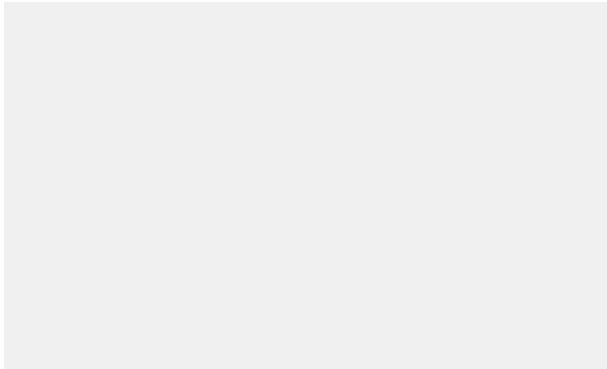
Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management en de Auditcommissie over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2018 onderkend:

- ▶ naleving van de geldende wet- en regelgeving omtrent inkopen en aanbesteden (rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen over 2018);
- ▶ naleving Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en juistheid/volledigheid van de vereiste toelichting uit hoofde van de WNT;
- ▶ stelselwijziging subsidielasten;
- ▶ beheersing voorziening sanering Thermphos;
- ▶ financieel afsluitproces (in het bijzonder in relatie tot afgrenzing van overlopende (balans)posten).

Wij rapporteren u over onze werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van onze aandachtspunten in dit accountantsverslag.

Bijlage - Controleaanpak

Verbonden partijen en significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van de Provincie Zeeland hebben wij vastgesteld dat:

- ▶ de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- ▶ geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- ▶ geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Onze aanpak ten aanzien van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2018 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2016-2020 van de Provincie Zeeland, welke d.d. 10 februari 2017 is vastgesteld door Provinciale Staten. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van Provinciale Staten is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

Provinciale Staten autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het College van Gedeputeerde Staten om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan Provinciale Staten. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan Provinciale Staten, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan Provinciale Staten, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door Provinciale Staten geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door Provinciale Staten worden geautoriseerd.

Bijlage - Controleaanpak

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt Provinciale Staten de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten en vervolgens ter besluitvorming gebracht van Provinciale Staten. Op 10 februari 2018 is het controleprotocol vastgesteld door Provinciale Staten, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht. Het bijbehorende normenkader is op 1 februari 2019 door Provinciale Staten vastgesteld.

Op grond van de jaarrekening 2018 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 2.648.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 7.944.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door Provinciale Staten bepaald op € 250.000.

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Bijlage - Controleaanpak

Samenwerking met andere accountants en inzet van deskundigen

Inschakeling van specialisten

Wij hebben voor onze controle op één belangrijk aspect binnen de jaarrekening gebruik gemaakt van specialisten:

- ▶ Ten aanzien van naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de controle van de juistheid/volledigheid van de vereiste toelichting uit hoofde van de WNT gebruikgemaakt van interne experts van EY Belastingadviseurs.

Wij hebben vooraf met onze specialisten afspraken gemaakt over het uit te voeren werk en zij rapporteren hun bevindingen hierover aan ons, waarbij wij als EY-auditteam volledig verantwoordelijk zijn voor het werk dat zij verrichten. Onze bevindingen rapporteren wij in paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants

Voor de jaarrekening van de Provincie Zeeland maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. Een aantal zijn van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben de accountant van de RVO en de accountant van Citters Beheer B.V. bezocht om een review uit te voeren op zijn werkzaamheden.

Inschakeling van externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van externe deskundigen.

Bijlage - Jaarverslag

Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het BBV en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de provincie en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het BBV bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de Provincie bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de provincie worden de doelstellingen en het beleid van de provincie inzake risicobeheer vermeld.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid;
- ▶ samenloop van dienstverlening;
- ▶ geschenken en giften.

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's (organisaties van openbaar belang) vanaf 1 januari 2014 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2017. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2017 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2017 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant, executive directors en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ drs. M.H. (Marita) de Hair RA: als eindverantwoordelijk accountant betrokken sinds de controle van de jaarrekening 2017;
- ▶ J.P.G. (Joost) van Gerwen MSc RA: in zijn hoedanigheid als senior manager betrokken sinds de controle van de jaarrekening 2017.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Dit betekent dat geen van onze teamleden in de komende jaren de geldende termijn van zeven zal overschrijden en op grond hiervan in de komende jaren dus geen rotatie hoeft plaats te vinden. Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van organisaties van openbaar belang (OOB's) is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's, zoals de Provincie Zeeland, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance-dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurance-dienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is of;
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance-team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is of;
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid ontvangen of verstrekt van/aan medewerkers van de Provincie Zeeland.

Bevestiging

Wij hebben alle aspecten geanalyseerd die onze onafhankelijkheid gedurende het jaar zouden kunnen bedreigen. Daar waar onafhankelijkheidsregels dit vereisen, hebben wij aanvullende waarborgen ingevoerd. Wij kunnen u bevestigen dat wij zowel als organisatie en als controleteam onafhankelijk zijn van Provincie Zeeland.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Overzicht kosten en uren dienstverlening						
Bijgaand maken wij onze totale dienstverlening inzichtelijk.						
Overzicht kosten van de dienstverlening 2018	Totale kosten 2018 (€), gebaseerd op gefactureerde bedragen	Toelichting	Overzicht van uren jaarrekening controle 2018	Gebudgetteerde uren controle jaarrekening 2018	Werkelijke uren controle jaarrekening 2018	Toelichting afwijking
Kosten van de controle 2018	120.000 10.000	Voorschotbedragen van reguliere controlebudget inzake de jaarrekening van de Provincie Zeeland en het Nazorgfonds	Urenbesteding partner/director	120	117	
Kosten van met de controle samenhangende werkzaamheden	11.474	Voor u uitgevoerde subsidiecontroles Interreg FRAMES, Interreg technische Bijstand en Natuurpakket Westerschelde 2018	Urenbesteding (senior) manager	300	307	
Kosten van fiscale dienstverlening	0	N.v.t.	Urenbesteding overige teamleden	750	767	
Kosten van alle overige dienstverlening	11.800	Betreft opleiding van medewerkers Verbijzonderde Interne Controle	Urenbesteding totaal	1.170	1.191	
Totale kosten	143.274					

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2018 van de Provincie Zeeland gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het College van Gedeputeerde Staten om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het BBV. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 217, tweede lid, van de Provinciewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door Provinciale Staten vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna: onregelmatigheden) berust zowel bij Provinciale Staten als bij het College van Gedeputeerde Staten. Het is van belang dat het College van Gedeputeerde Staten, onder toezicht van Provinciale Staten, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk Kwaliteit beheersorganisatie, onderdeel Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override van dit verslag.

Letter of representation

We hebben het College van Gedeputeerde Staten gevraagd om een letter of representation (bevestiging bij de jaarrekening). Er zijn geen aanvullende bevestigingen toegevoegd aan onze standaard letter of representation op grond van de specifieke situatie van de Provincie Zeeland.

Bijlage - Controleverschillen

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de provincie heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het BBV dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de provincie zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving verschil	Bedrag in €	Referentie in dit verslag
Vrijval voorziening contractuele verplichting	750.000 V	Pagina 18
Decentralisatie-uitkering ten onrechte verantwoord als overlopende passiva	800.000 V	Pagina 17
Afrekening openbaar vervoer 2016/2017 foutief verantwoord in de jaarrekening	417.000 V	Pagina 17
Een toegezegde bijdrage aan het project Spoorproject Goes niet volledig verantwoord	1.501.000 N	Pagina 17
Inkomende subsidie ten onrechte verantwoord op basis van kasstelsel	224.000 V	Pagina 17
Investeringen in boekjaar welke ten onrechte niet zijn geactiveerd	260.000 V	Pagina 17
Enkele herrubriceringen en presentatieaanpassingen (geen impact op het resultaat)	n.v.t.	n.v.t.

Bijlage - Controleverschillen

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd. Echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ad € 0 ten aanzien van de getrouwheid en € 1.332.000 ten aanzien van de rechtmatigheid en onzekerheden ter hoogte van € 0 zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 2.648.000 en € 7.944.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe.

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
Getrouwheidsfouten		
Een onvolledig verantwoorde subsidieverstrekking van € 204.000 gedekt vanuit de vooruit ontvangen subsidiebedragen (overlopende passiva). Per saldo geen impact op resultaat en/of vermogen (reclassificatieverschil).	-	Pagina 17
Rechtmatigheidsfouten		
Onrechtmatige inkoop- en aanbestedingstrajecten leveringen en diensten.	1.332.000	Pagina 20

Bijlage - SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2018 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2019 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2018	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
IenW E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Geen	-	N.v.t.